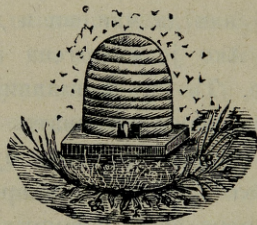

СРПСКИ ПЧЕЛАР

ИЛУСТРОВАН ОРГАН ЗА СРПСКЕ ПЧЕЛАРЕ

ЗАШТИТНИК ЛИСТУ:

Његова Светост Патријарах српски
Георгије Бранковић

ГЛАВНИ УРЕДНИК:

Јован Живановић

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК:

Иван Маширевић

Бр. 2.

Илази једанпут ме-
сечно

Цена је листу на годину
2 ф. или 5 дин.

Година
III.

О узимљавању уопће, а нарочито о утопљавању
кошница.

Пчелара обузима нека сета кад помисли, да ће се за кратко време морати растати од својих милих пчелица. Веселе зуре и живого лета све више нестаје и за мало, па ће у пчелињаку да завлада мртва тишина. Настало је време када треба кошнице узимљавати. Што пчелар боље своје кошнице узими, тим сигурније може рачунати, да ће му његове вредне радилице сретно зиму провести, те здраве и чиле дочекати мило пролеће.

Ја у овај мах нећу говорити опширно о узимљавању. О томе могу пчелари читати у „Срп. Пчелару“ од проф. Ј. Живановића на стр. 262. и у овом листу год. II. бр. 1. стр. 3. чланак о истом предмету опет од Ј. Ж. Укратко ћу само навести, шта се захтева да се може за кошницу рећи да је добро узимљена? За кошницу се каже да је добро узимљена: 1.) Ако

има довољно добра меда. 2.) Ако има јако друштво и младу плодну матицу. 3.) Ако је кошница добре конструкције, да пчеле имају увек за доста свежа ваздуха 4.) Ако је као што треба утопљена. 5.) Ако је лето затворено решетком тако, да пчеле свагда могу излетати, али да мишеви и други непријатељи, не могу улазити, и 6.) Ако је смештена на склонито место где влада што већи мир. То су најглавнији увети, и ко их је испунио може без брига зиму очекивати. Да како да све наведене увете не може пчелар на један пут испунити, особито онај први и други. Зато брижан пчелар још у по лета и кад је најбујнија паша спрема своје кошнице за зиму тиме, што се брине да свака има младу и плодну матицу, јако друштво и довољно добра меда. Ко се за то не побрине кад је време, може љуто да се превари, јер све то не да се учинити у јесен. Пред Божић се прасе не угоји! Ова ће година научити многога пчелара, кад треба почети кошнице спремати за зиму.

Толико о узимљавању уопће, а сада ћу посебно да говорим о утопљавању кошница за то што су у том погледу подељена пчеларска мишљења. Док неки особито немачки пчелари утопљавају сувише своје кошнице, дотле неки пчелари неће своје кошнице баш ни мало да утопљавају, а правдају се, да тако чине, што г. Ј. Живановић учи, да кошнице не треба ни мало утопљавати.

Да видимо дакле, одакле нека г. г. пчелари ту своју тврдњу изводе? Г. Ј. Ж. да би сачувао наше пчеларе од ушлива немачких пчелара, који своје кошнице сувише утопљавају, упозорио је пчеларе на рој у шуми, који је сам себи остављен, па је рекао: „како рој у шуми зимује“. — Г. Ј. Ж. тим речима није хтео рећи, да пчеле у природи нису ни мало утопљене, те према томе да и ми ни мало не утопљавамо кошнице; већ је хтео да покаже прво, да пчеле и без јаког утопљавања могу добро презимити, а друго, намера му је била, да упути пчеларе, да како у другим случајевима, тако и приликом узимљавања треба да се угледају и да подражавају природу.

Многи пчелари мисле, да ће тиме подражавати природу, ако своје кошнице ни мало не утопле, те своје кошнице нити чиме облажу нити зими што год на врата и под кров међу, па веле: а ко ројеве у шуми утопљава?

Таково тумачење је скроз погрешно, јер се исти варају

када мисле да пчеле нису у природи баш никако утопљене, те по томе криво тумаче и речи г. Ј. Ж. Напротив, рој који се сместио у дуб а исто тако и онај у земљи сасвим је добро утопљен. Рој, који је остављен сам себи, бира таково место које му се најбоље свиди и где ће најбоље склоњен бити од сваке непогоде. Ако се настанио у земљи, по себи је добро утопљен, јер је у земљи зими топло; а ако је у дубу, ошет му је добро као и у кошници, ако не и боље. Јер дуб у ком се рој настанио често је тако дебео, да се наше кошнице ни из далека не могу упоредити са дубом. Зидови такве једне природне кошнице (дуба) често су 10—15 см. дебели, те човек дуже времена мора секиром да туче, док до меда дође. Када упоредимо, како су дебели зидови такве природне кошнице са нашим ђерзонкама — које су често од најтањих дасака сковане — тада ћемо увидети, да зидови оне природне кошнице много боље чувају рој од зиме него наше кошнице. По томе је дакле јасно, да пчелар мора своје кошнице облагати стварима које лоше спровode топлину, (као: сламом, рогозом, плевом, крпама и т. д.) како би што боље имитирао природну кошницу. Истина и ми би могли правити наше ђерзонке од јако дебелих дасака и тада их не би морали ничим пошивати, али такве кошнице биле би скупе а уз то тешке и гломазне. Вара се ко мисли, да ће се рој настанити у сасвим рђавој дупљи или рупи. Истина да се рој неки пут саспе у незгодну рупу или пањ, али знамо и то, да пчеле кроз кратко време кад се увере да им изабрана кућа не ваља и да је никако дотерати и ушупкати не могу, напуштају стару кућу и траже нову и бољу; па када изаберу себи кућу тада излене све редом пукотине и ушупкају је да не може боље бити, јер им човек не смета. Које дебљина дуба које што им пчелар не смета, чини да су ројеви у природи сасвим добро утопљени. Истина, пчеле сваку кошницу — била дуб, плетара или ђерзонка — лемом излене, али треба да помислимо, колико ми пчелама у том послу сметамо. Таман су пчеле улепиле заклопац или врата, пчелар отварајући и радећи око кошнице, мора да им тај по узимљавање тако важан и користан посао кваре. Баш као што је оно радила вила приликом зидања Скадра на Бојани, тако ради и овде пчелар: пчеле граде, пчелар разграђује, — и тако то бива све до последњег прегледавања у позну јесен. У природи нема

пчелара да квари пчелама посао, већ што ураде то тако остаје. У пчелињаку квари пчелар пчелама посао; па кад квари, дужан је то вештачким утопљавањем накнадити.

„Топлота је извор живота. Она благо утече на све створе а особито је љуби свет инсеката, камо и наша пчелица спада, која је уз то „сунчева животињица“. Па кад је тако, то за што да пчелар својој вредној пчелици ту благодат закрађује и не пружа бар у оној мери, колика јој пукотина у земљи и дубу шуми пружа. Уз то не треба заборавити да и ројеви по шумама не пролазе сви добро, и тамо они који не нађу себи згодна склоништа пропадају, само што о томе нико не води рачуна.

Као што смо дакле видели, рој је у шуми умерено утопљен, па за то и г. проф. Ј. Ж. када је упозорио пчеларе на рој у шуми, није хтео рећи да исти није баш ни мало утопљен, већ је тиме хтео само задржати пчеларе, да своје кошнице не утопљавају сувише. Напротив, да г. Ј. Ж. и данас учи да треба кошнице умерено утопљавати т. ј. кошнице споља пошивати а под кров и на врата сламе и томе сличне ствари метати увериће се сваки ко прочита 262. стр. његова пчелара „о спремању Амер. за зиму“, — за тим у 2. год. овога листа бр. 1. стр. 3. а по том у истом листу у бр. 3. стр. 40. и т. д. Из свију тих места може се сваки уверити да г. Ј. Ж. увек препоручује умерено утопљавање, те да немају право који друкчије тврде и раде.

А сада да видимо, за што не ваља кошнице сувише или ни мало, а на против за што треба умерено утопљавати.

Рој у јако утопљеној кошници сличан је биљци у топлој лехи или стакленој башти. Као што биљка тамо због вештачке топлоте креће, расте цвета и зре „у по зиме кад јој време није; исто тако и рој у сувише утопљеној кошници почне да се развија т. ј. матица почне лећи и легло се развијати у невреме, пре но што мисли цвет у пољу да се буди. Разлика је само између биљке и роја, што биљка у стакленој башти има све што јој треба: светлости, влаге, у земљи хране и топлоте, може дакле напредовати; док код роја није тако, јер пчеле не могу свега да имају и нађу у кошници што леглу треба, те су ради тога приморане по цичи да излећу и да се нигда више у кошницу не поврате. — У сувише утопљеној кошници

нема ни мало влаге те пчеле морају пропасти од жеђи, ради чега немачки пчелари морају своје пчеле зими да поје.

Напротив у сасвим неутопљеној кошници јако је зима и сувише јака влага. Да се пчеле не смрзну морају јаче и живље да циркулишу а уз то много меда да троше, тиме су пак у опасности да оболе од срдобоље. Што се зима већма отегне, тим је опасност већа. Сваки пчелар гледа, да му у пчелињаку влада тишина; а то чини за то, да му се пчеле не буне и да сувише меда не троше. Но заман је тишина ако кошнице нису као што треба утопљене. У таким кошницама трошиће пчеле меда више него што би требало, јер им треба меда за стварање топлоте, а тиме се пчелару празни џеп а пчелама препуњава желудац.

Но у неутопљеној кошници ствара се још и сувише много влаге, јер зидови сваке кошнице зноје се а заклопац понајвећма, јер топлина пење се горе и на хладном заклопцу постану водене капљице, као и на таваницама стаје где има доста марве. Што је кошница од тањих дасака и што је слабије пошивена, тим се изнутра већма зноји. Ово знојење може да буде тако јако, да се на патосу кошнице створи читава бара. Знојење зидова није толико опасно, јер вода са зидова сцуриће на патос, а одавде — ако је кошница прама лету нагнута, што треба да је — истећи ће напоље. Међутим много је опасније ако на заклопцу нема плевте те се исти сувише зноји, јер са заклопца капљице падају на пчеле и на саће. Пчеле да би сачувале себе и саће од сувише јаке влаге, сисају више воде него што им треба, препуне тиме стомак још већма, те још лакше поболевају од срдобоље; а и саћу и меду у такој кошници није добро, јер плесиви и квари се. За то и г. Ј. Ж. осуђује пчеларе који заклопац не утопле, па каже у свом чланку „Жеђ“ да „ова помоћ више одмаже него што помаже“. (Срп. Пчел. год. II. стр. 41.). — Осим тога, легло се у такој кошници споро развија, а уз то, јака хладноћа шкоди плодовитости матице.

У умерено утопљеној кошници т. ј. такој којој су зидови (стране) споља обложене а врата и заклопац утопљени сламом, плевом и томе сличним стварима, пчеле троше меда врло мало. Влаге има тек толико да пчеле не пате од жеђи, а уз то легло се правилно развија, нити сувише рано нити касно, већ упоредо са биљком у природи, а то је знак да умерено утопљавање одговара природи пчелињој.

Ја нарочито врло много полажем на ону плеву под кровом. А за што? рекао сам кад сам говорио о неутопљеној кошници. Но ова плева, осим што задржава сувише знојење заклопца, чини велику услугу у пролеће, особито марта и априла месеца, када је температура јако променљива, те после врло топлих дана хоће да нас мраз и хладноћа изненаде, што може бити врло опасно по легло. — Ја се у том држим речи г. Ж. па не растопљавам својих кошница све до маја месеца, али за то и могу рећи да легло дивно напредује а друштва брзо ојачају; те ако пустим да се природно роје — роје се упоредо са плетарама. А ако ћу да правим вештачке ројеве имам и од чега, јер кошница ври од пчеле. Ко никако неће да утопљава кошнице не ради рацијонално. Таки је пчелар сличан економу, који би пустио своге коња, краву и осталу стоку да скапава од зиме и да сама себи склоништа тражи, јер и те животиње док су дивље, нико не тимари нити их од зиме заклања. Ко би тако чинио и говорио, тај би се враћао на ону стазу, коју је културан човек давно и давно превалио. Човек је пчелу као и остале домаће животиње подвргао својој вољи, да би од ње што више користи имао, па према томе природно је да треба са њоме рацијонално да поступа; јер пчелар који би остављао пчеле саме себи и ослањао се у свему на природу, имао би од њих користи толико, колико је имао и човек пре памтивека, када је ројеве по шумама тражио и секиром до меда долазио.

Подражавајмо дакле природу, те утопљавајмо умерено своје кошнице, јер то је рацијонално!

У Вел. Радинцима 12. септ. 1898.

Ђорђе Коларовић.

Сламни јастучићи за узимљавање кошница.

Већ је скоро сваки пчелар спремио своје кошнице за зиму. Кад прихвати пчелара прилична година, као што је ова нас, радо се ради сваки посао на пчелињаку, а особито радо узимљавамо кошнице, јер тада срачунавамо целу годину, а и сувише нас крепи нада, да и идућа година неће заостати за овом.

До успеха у идућој години много стоји, како ћемо своје пчеле узимити. Главно, што пчелар може својим пчелама

допринети, то је, да их честито узими, па да честите из зиме изиду, а каква ће бити паша, не стоји толико до њега, ма да већ и том може што шта помоћи.

Главна ствар, коју мора пчелар имати на уму при узимљавању, јесте, да је у свакој кошници матица млада, здрава и плодна. Ако имамо честите матице у кошницама, имамо много, јер ће бујне матице у пролеће да бујно и размножавају друштво, а то је први увет, да се паша може добро исцрпети. Други увет за добро презимљење је друштво пчелиње и мед. Друштво треба да је јако, јер ће тада јако и из зиме изићи, а меда ће тек нешто више потрошити, него каква слабица. Особито у крајевима, који, као наш имају добру пролетњу пашу (код нас има доста репице) треба узимљавати само јаке кошнице, што јаче тим боље. Мед треба да је добар, који не кристалише брзо, да не би пчеле зими трпеле жеђ; треба да је поклопљен и да га има доста. Ако се због слабе јесење паше морају кошнице хранити, то треба чинити већ у августу или најкасније у септембру, да пчеле имају доста времена, да га поклоше. Ако су ти увети испуњени, пчеле ће, ако не би на непредвиђени какав начин пропале, н. пр. да мишеви уђу у кошницу, да матица случајно умре и т. д., изићи из зиме.

Но ми хоћемо, да што више помогнемо пчели, и да будемо што сигурнији, да ће нам пчеле *добро* презимити, па их још и утопљавамо. Пчеле је јако потребно утоплити. И нама је пријатније живети у умереној топлини, него кад се грчимо на зими. Ми нисмо пријатељи оног назора, да пчеле не треба утопљавати, јер их ни у природи нико не утопљава. Није истина, да их у природи нико не утопљава, већ се утопљавају саме колико год могу, па чак и лето лепом облече, да буде уже. Да богме да пчеле на други начин саме не могу себи помоћи, али им може помоћи пчелар. Ко нам може рећи, колики перценат ројева преко зиме пропадне! Особито је пчела животиња, која живи од сунца и топлоте, те јој је баш потребна топлина. Усред зиме већ добре кошнице, нарочито ако је зима мекша, почну неговати легло, а тада им је топлина врло потребна. Па кад човек тури зими руку у кошницу утопљену, па онда у неутопљену, каква је то разлика! Ако бисмо се баш на природне ројеве угледали, онда не бисмо требали ни сувишно саће из кошнице вадити напоље, а то ће богме сваки пчелар учинити. За природом треба ићи али не у овом смислу.

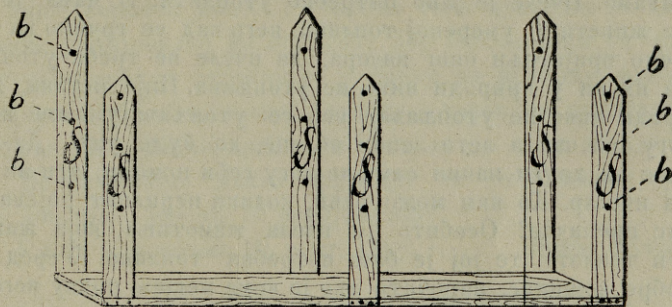
Кошнице утопљавамо на разне начине. За тај се посао употребљавају такве ствари, које добро држе топлину, као: кучине, маховина, слама, крпе и т. д. Све је то добро, али није увек практично. Ја сам своје кошнице испрва узимљавао сламом и свагда су ми врло добро презимиле, али ми је увек на пчелињаку био калабалук од узимљења па све док нисам последњу кошницу изимио, а то је трајало увек до половине маја, а богме

некад и до почетка јунија. Цео се кованлук жутио од сламе. При том је незгодно при сваком прегледању изнутра сламу одмицати. Исто је тако и с маховином, која истина не прави ђубрета, али се лако расипа. И слама и маховина је за онога, који мора купити, доста скупа, а лако се расипа те никад човек нема довољно материјала за узимљавање.

Ја сам рад да прикажем поштованим пчеларима начин лак и прост, који је већ доста одомаћен, али при свем том има много пчелара, који га не употребљавају. Најбоље и најјефтиније узимљавати кошнице са сламним јастучићима. Ти јастучићи, ако су добро начињени, могу трајати по десет година и више, а коштају врло мало. Од једног обичног снопа сламе изиђе 3—4 јастучића.

Овакве јастучиће може са уживањем сваки пчелар сам правити и то овако: Морамо имати неизгажене сламе (а ако немамо друкчије, може бити баш и изгажена), овршене вршаћом машином (Stabstroh), а затим морамо имати још и справу за прављење јастучића, коју сваки, ко има руке, чекић, тестеру и ексера може направити сам. Узме се једна летва толико широка, колико хоћемо да буде дебео јастучић, па се са стране с крајева и у средини (на три места) са сваке стране једна према другој укуца летва вертикално (слика 1 б), да све изгледа као неке уске ногаре. У тим попречним вертикалним летвама избушене су рупе за гвоздене кливце, који одређују ширину јастучића (слика 1.)

(Слика 1.)

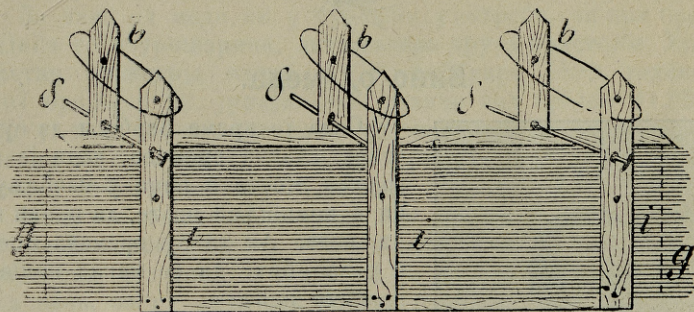
Кад имамо таку справу, онда пунимо онај простор између попречних летва сламом у висину колико хоћемо и ту сламу сабијемо јако. Тада поврх сламе метнемо летву (слика 2.) као што је она доле, за коју смо приковали попречне летве, притиснемо је јако, а да је не би слама тискала горе, протуримо кроз руну изнад горње летве гвоздени клин, који се неће савити (слика б). Да се не би опет попречне летве одрвечиле једна од друге, кад притиснемо сламу горњом летвом, овиемо и стећи ћемо сваки пар попречних летва жицом (слика 2. б). Сад се то прошива. Прво се обавије цела слама унаоколо поред пречага јаким канапом који се стегне и завеже. Обавија се дакле

на нашој слици на три места (слика 2. i) па се по том оввијеном канапу промаља игла с јачим канапом кроз сламу и онда с друге стране поред канапа опет натраг. Кад је јастучић на све три стране прошивен, онда се поравни оштрим ножем (слика 2. g) најбоље уз какву праву даску с обе стране, пошто смо измерили, колико ће бити јастук дугачак. Тим је посао готов.

Овакви јастучићи трају годинама, а лако се и јефтино праве. За један дан почетник може натенани направити 10—12 таквих јастучића, а вештији и више.

Узимљавање с овим јастучићима иде врло брзо и лако. Они су згодни за све врсте кошница. Најзгодније их је правити за американке, јер се праве на једанпут по два, пошто американка није тако велика, као н. пр. берлепшевка (усправна кошница). Кад се праве јастучићи за американке, иде посао двапут брже, јер се онда може направити дрвена справа за прављење јастучића са четири пара попречних пречага, или се најпросто само прошије слама на четири места, па се после, кад је гот-

(Слика 2.)

во, на средини прореже тако, да свака половина има два шва. Исто се тако праве и јастучићи за медишта у усправним кошницама.

Кад хоћемо да узимимо кошницу, тада иза даске или иза прозора, ако га има, метнемо овакав јастучић и не треба више ништа. Највише ако ћемо још испунити горе изнад јастучића маховином, ако би био који милиметар празнине између јастучића и горњег дна од кошнице (поклопца код американке). Ако је јастучић испао случајно мало краће, не шкоди ништа, само га треба у кошници колико је могуће више горе погурати, јер је боље да има празног простора између јастучића и доњег дна у кошници, него између њега и горњег дна, пошто топлина иде горе. И тај јастучић стоји у кошници докле је год узимљена, па може и после, ако има места, јер је добар и за зиму и за врућину.

Испод крова код американке мора се опет метнути маховине, сламе, кучине или других ствари, што задржавају топли-

ну, а код других кошница не треба више ништа. У осталом горе је лако узимати, главно је унутри. С тим се јастучићем ни пчеле никад не гњече, као н. пр. што се морају пригњечити са сламом или маховином, ако их имаде иза даске као што обично бива код американке, јер се у њој не сме даска иза саћа никад направити управо толика, колики је унутрашњи простор кошнице, јер забрекне. Испред овог јастучића се и пчеле склањају унутра, те се не гњече.

Откад сам видео и научио, како се праве ови јастучићи много ми је пријатнији рад око узимљавања, јер док длан одлан удариш, кошница је узимљена, у пролеће опет лак рад, јер уклониш га, па је кошница изимљена.

Држим, да су ове године већ сви пчелари узимали своје кошнице, али бих им саветовао, да на зиму спреме оваких сламних јастучића, колико ће им на годину требати, а уверен сам, да ће се спријатељити с њима.

Осек.

А. Ж.

Вино од меда.

Љубомир Јовановић.

Сада је време бербе и да су она стара, славна времена, када је било грожђа, моста и вина у изобиљу, ко би и помишљао на то, да прави вина од меда. Ал та су времена прошла и рекао бих, да се никад више повратити неће.

Када је ударила филоксера у вршачке винограде, вршачки Немци, који дотле живеше од 2—3 ланца винограда као богаташи, постадоше просјаци и многи одоше у Америку. На брзо синула им нова нада. Када се зачу за американску подлогу као за нешто истрајно, која филоксери одолева, вршачке банке позајмише хиљадама хиљада и вршачка се Кула зазелени као никада дотле. И лоза је једра, снажна, али, али, грожђа нема. Има 6, 8 и 16 година випоградима и ти најстарији тек родише 3 пута обилно, а после ништа. А то је мало, да се скупи раденици само плаћају, а за интерес и не достиже. Умеју лозу да подигну, али не умеју да је натерају да роди. Резао високо или ниско, у јесен или у пролеће, ништа не помаже. Па тако је свуда то. И тако ми још врло оскудевамо и у грожђу и у вину оригиналном. А када ће тек наступити време, када ће бити вино и јестино и добро?!

Је ли сада чудо, да људи праве вино од воћа, шећера и меда?! Кад човек сам прави себи вина бар је сигуран, да није од шпиритуса, а и много је јефтиније, но шта више вино од меда баш је и лековито. Кнајп је својим болесницима увек препоручивао да пију вино од меда, као најлековитије пиће.

Вино од меда може се правити за кућну употребу, но још боље се плаћа ако га човек за продају прави. Мед је ове године нешто скупији, јер га врло мало има, иначе је врло јефтин. Ко може таквом вину прође да нађе, тај двоструко продаје свој мед, а труд му се обилно награђује. Ево примера. Када је правога вина нестало барон Амбрози је ту прилику добро употребио, почео је правити стотинама хектолитара вина и он сам каже, да је тако издужио свој презадужени спашилук у Бармати. Његово је вино у иноземству стекло гласа и он је најјефтиније по 80 фор. продавао хектолитар. За 20 кила меда и мало труда, не може човек лепшу добит ни замислити. Е, али треба се умети наћи.

За вино од меда ни у кућевној употреби, ни при продаји, не плаћа се потрошарина, нити какова друга пристојба. Угарски министар финансија издао је 18. фебруара 1892. године под 12.707 бројем и 23. јунија 1893. године под бројем 41.825 наредбе у том смислу, да течности направљене од меда, па се звале ма којим именом, никаквим пристојбама не потпадају. А то много значи; велика је уштеда!

Мени се дешавало, да када сам својим гостима рекао унапред да ће пити вина од меда а међу тим изнео сам вино од грождја они су ипак осетили да је од меда; па су захтевали права вина, па су онда тек добили вина од меда и када су то окушали, већином су рекли: Бадава, боље је ово право. Тиме хоћу, то да кажем, да је вино од меда и боље од правога, јер га можемо правити, да је тако јако како хоћемо.

Како г. Живановић прави његово кипареко вино, описаво је. Но како се и на друге начине прави вино од меда, о томе у „Српскоме Пчелару“ још није било речи, зато ћу ја сада, да изнесем два три начина.

Нећу све наситно описивати, шта треба радити, јер се и ту поступа као и са обичним вином. То је најглавније, да се мора узимати најчистији мед и овај мед који нема никакве ароме. Зато је најбољи мед босиљковац.

Вино од меда прави се само од меда или са каквим воћем. Прави се са рибизлама, јагодама, малинама и дудовима. Наравно да је све један начин, било да се прави са рибизлама или малинама. Ја ћу да изнесем, како сам ја правно са рибизлама.

Добро узреле рибизле оперу се и од петељака се очисте. За тим се рибизле изгњече и процеде се кроз најситније сито или тил. Кад се у мањој мери прави, сипа се на литру сока две литре воде и 16 дека течнога меда, а у велико је овај са-

размер: На 30 литара сока успе се 60 литара воде и 15 кила течнога меда. То се све сипа у једно винско буре па се остави, да 6 недеља дана ври, за тим се преточи и може се одмах пити. Вино је изврсно, но познато је свакоме, да што дуже вино стоји, тим је све боље.

Вино са комином правио сам двојако. Јако и скоро опорно вино правим овако. У једну каду успе се 1 хектолитар (може бити и више) свеже комине и 1 хектолитар лаке (изворске) воде. Онда се 26 кила меда прокухају у 10 литара воде и пена се сва скине доле, а кад се охлади успе се у каду и остави се 6 недеља дана да ври и лежи на комини. Кад то вино оточимо на први мах изгледа лако, али за 2—3 недеље дана постане тако јако, да „деца с банка надају“. Покушавао сам дејство његово па и нај јачи винопија опије се од литре такога вина. И опет: Што дуже стоји, све је боље. — У комини тој ако је не пропустимо кроз ступу, остаје толико сваге, да када је налијемо једним хектолитром воде, па то проври, добићемо врло добро винско сирће.

Лакше вино од комине овако се добива. На један хектолитар комине, успе се 1 хектолитар воде, па се остави три дана да ври. Затим се оточи у буре. Прокухају се 15—20 кила меда у 10 литара воде, опени се и долије охлађено у дрвен суд на ону прву течност и остави се 6 недеља дана да ври, па се за тим оточи.

Вино без много шепртљарија и само од меда добро је, али је лошије од свакога другог. Прокухају се 15 кила меда у 10 литара воде, то и још 75 литара воде доспе се у буре и после 6 недеља оточи се.

Малага вино по Берленшевом начину прави се овако. Најире прокухају се 16 кила меда са 80 литара воде, па се пена непрестано скида доле. После по сата кухања, доспе се по килограма најситније просејане креде, па се опет опени. После се сва течност успе у један суд дрвен, да се течност охлади и креда слегне, па се оточи, и опет успе у котао да се куха, али сада треба досути два килограма најситније просејаног дрвеног угљена. Када је проврило, успе се у дрвен суд, да се опет охлади. Док се течност хлади треба узети беланаца од 25 јаја и са мало воде направити пену. Онда треба течност кроз шеширину процедити у једну отворену каду, па све по једну кашику пене досипати на процеђену течност у отворену каду. То бива ради тога, да ако је остало још какове нечистоће, то ће та пена све на површину изнети, што треба све поскидати. Кад смо и то урадили треба усути у буре, које је фином жестом прогорено и оставити 6 недеља на миру, онда се преточи и имамо вино, које не уступа ни у ком погледу ни најбољем малага-вину. И опет: Што дуже стоји тим је све боље и боље.

Вино од меда прави се и са сухим грожђем са разним сирупима и винским композицијама. Од меда се праве особито у Немачкој и разна што освежавају пића. Од меда се пече пиво и ракија, прави се шербет и бермет Но о свему томе ћу други пут писати, ако Бог да.

Улма, 11. септембера 1893.

Љубомир Јовановић
универзитетски учитељ.

Путници учитељи у Мађарској.*

(Историја, устројство, рад и успех те установе.)

— Valló János —

Цим је Угарска у културном и економском погледу знатније коракнула унапред, доби и пчеларство овде онде таквих раденика, који нису били задовољни са старим начином пчеларења и са успехом од таковога начина а на који се начин широм целе Угарске пчеларило, него почеше неговати пчеларство рационално према повољним резултатима до којих се дошло помоћу научних истраживања. Ови рационални пчелари због расејаности нису могли својим примером утецати на шири круг нити су могли лако раширити рационално пчеларење.

Барон Бела Амбрози** снахија у тамишкој жупанији, један од најизврснијих пчелара трудио се још седамдесетих година да се установи настава у пчеларству помоћу путника учитеља. Наскоро затим, почетком јануара 1873. удари темељ пчеларској задрузи у јужној Угарској Никола Гранд учитељ и изврстан пчелар, који је овим својим делом почео онај славни рад, ко-

* У Клужу (Колошвару) излази на мађарском језику већ тринаест година пчеларски лист као орган ердељског друштва, који се зове „Méhészeti közlöny а уређује га универзитетски професор Dr. Bálint Sándor. Исти уредник обратио се ове године писмом на уредништво „Српског Пчелара“ и изравио је жељу да ступимо у пчеларско пријатељство и да се кад и кад јављамо међусобно. Желео је уједно да му приредимо за лист историју пчеларства у Срба. Ја сам му одговорио да ћемо му радо жељу испунити и да ћу му за лист приредити кратку историју пчеларства код Срба и уједно га замолим, да он нами пошаље чланак у којем би упознао читаоце „Српског Пчелара“ са знаменитом установом путника учитеља код Мађара. Г. уредник Балнт прохитрио ме је одзивом па пре него што сам ја послао обећани чланак пошаље нам овај чланак којег доносимо у српском преводу а којег је по његовој жељи написао један од најбољих мађарских путника учитеља и један од најбољих пчеларских писаца по имену Valló János. Доносећи овај чланак држимо да ће корисно послужити читаоцима „Српскога Пчелара“ а особито нашем удружењу, које смо ове године основали, а које такође намерава по времену установити службу путника учитеља. Одг. уредник.

** Сада стручни пчеларски саветник уз министра пољске привреде.

јим је постао утемељачем пчеларског напретка у милој му домовини. Тамишке и торонталске жупаније могао је вредни задружни тајник Н. Гранд године 1875. тек у појединим општинама држати предавања. То је била прва блага вест по рационално пчеларство за Угарску!

Међу тим установљавале се не само провинцијалне већ и земаљске пчеларске задруге те на пчеларским скупштинама опет је долазило на дневни ред питање о настави у рационалном пчеларству, шта више земаљска пчеларска задруга послала је и једну депутацију министру пољске привреде молећи истог да установи службу путника учитеља за рационално пчеларство. Пошто се тадањи министар јавне наставе А. Трефорт сам лично уверио о великој користи, коју доноси пчеларство, придружио се одредбама министра пољске привреде Барона Габора Кемења, које се тичале установе о путницима учитељима за пчеларство. Око тешког посла како да се уреди ова нова установа стекли су великих заслуга Павле Генци државни тајник, Ј. Модач оделни саветник и први изабрани путник-учитељ Никола Гранд, под петакнутом заставом прве у отаџбини пчеларске задруге скупише се најбољи пчелари на заједнички рад, а уз њих се почеше множити и почетници, који хтедоше свој примитивни начин пчеларења од слабога успеха усавршити и учинити да буде кориснији. *Но за успешно пчеларење осим добре воље потребно је теоретско и практично знање, а овога немају махом сви почетници.* Недостатке у такоме знању нису могли попунити ни друштвени састанци па ни доцније основани стручни листови, као што се томе почетници надали.

Пчеларска задруга основана у јужној Угарској побринула се додуше у својим правилима за опћу потребу у толико што је било решено да се узме један путник учитељ, који ће у школама на пчелињацима и по скуповима предавати рационално пчеларство. Но задруга није могла ову одредбу својих правила остварити, јер је материјално стање исте задруге, особито првих година било незнатно, те није могла сносити велике трошкове, које је захтевала настава у пчеларству помоћу путника-учитеља. Само уз материјалну потпору који је године 1881. августа именован за таквога учитеља.

Идуће године буду именовани такође за путнике учитеље Л. Деметер и Ј. Вало а 1883. буде именован и Ж. Нађ.

После једногодишњег успешног рада првих наменованих путника учитеља 1885. попуни се број таквих учитеља још тројицом и то А. Ковачем, Ј. Тотом и А. Абендом. Из те прве гарде данас још једини ја милошћу Божјом радим, а од осталих неки помреше неки се уморише. Исте године пошто се број путника учитеља попунио, буде именован за надзорника рада шест путника учитеља први и врло заслужни путник учитељ Никола Гранд. После смрти овога буде именован за над-

зорника А. Ковач. Како се рад таковога надзорника у свакој погледу умножио а да би исти надзорник што боље своју дужност могао вржити буде 1897. одређено седиште таковога надзорника у Будимпешти. Како се ревностно брине министар пољопривреде за ширење и неговање пчеларства и за успешан рад својих званичних органа види се и отуда што је барона Белу Амброзија славнога пчелара и пчеларског писца именовано за стручног саветника.

До сада је половицу трошкова за одржавање путника учитеља сносило министарство просвете на ипак цела та установа стоји под управом министра пољопривреде.

Министарство пољопривреде издаје своје наредбе путницима учитељима преко надзорника, а надзорник у смислу правила управља и надзирава цео рад потчињених му путника учитеља.

(Наставиће се).

Књижевност.

Ових дана је изашао *V. свезак пчеларске библиотеке* са натписом: **Американка** написао *Јован Живановић* Ср. Карковци. Српска Манастирска Штампарија 1898. Велика осмина стр. 32. Цена 20 новч. — Ко хоће да позна вредност врлине кошнице американке Живановићеве конструкције и ко хоће да потпуно свесно и успешно ради са американком тај треба да ову књижицу проучи. Ја се уздржавам и ово дело г. Живановића хвалити јер као што већ једном рекох његово свако пчеларско дело и само себе хвали, зато препоручујем свима пчеларима да набаве себи ово најновије пчеларско дело г. Живановића.

Одг. уредник.

Орао. — Добили смо јубиларно издање календара *Орла* за 1899. Ово издање заиста је раскошно, јер тешко да календари и код других већих народа излазе у већем и лепшем облику а још мање би били украшени са више илустрација од овога Орла. Орао доноси на првом листу лепу нову вињету даље 4 велике слике (премије) и 105 других илустрација. У забавно-поучном делу доноси 15 лепих чланака међу овима и две приповетке. Од поучних чланака истичемо да је и ове године *ваљда најстарији сарадник Орла г. Јов. Живановић* написао за исти календар чланак из пчеларства и то под натписом: „*Пабирици из пчеларства.*“ — Ми би желили да ова добра и лепо одевена народна књига што дубље у народ продре а на томе би могли порадици свештеници и учитељи да своје народу ову књигу препоруче а уједно да упозоре народ да не узимају никакав календар што га је издала „позната“ књижара Браће М. Поповића, јер иста књижара са сличним именима која носе добри календари као Орао, Србобран обмањује народ и протуркује у народ као Чивути свој „бофл.“ Цена Орлу је стара т. ј. 50 новч.

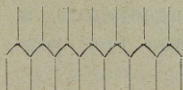
Одг. уредник.

П а б и р ц и

* (Пчеларско предавање.) Г. Ст. Михалцић парох држао је 4. (16.) августа о. г. у Кишфалаби приликом учитељског збора лепо пчеларско предавање.

* * Петар Мирковић учитељ у Зеници када је почео пчеларити није знао да роју треба ставити у оквире почетке од саћа којима ће пчеле даље извађати право саће него су му пчеле у кошвицама градиле саће свакојако. У тој невољи — пише нам — досети се те у дрвету изрецака калуп којим кад притисне отопљен восак, остану праве пчелиње ћелице, као кад пчелињи сат ножем пресечеш у овом облику :

Тим калупом се испомогао, горњу страну оквира изнутра прелије растопљеним воском па притисне калупом и добије почетак преко целе горње стране, као да га је пчела градила. Г. Мирковић је послао г. гл. уреднику и калуп који је сам својом руком направио, и отисак од калупа у воску на оквиру, а ми бележимо то са радошћу што је исти пчелар показао толико вештине, но морамо приметити да није он први који је тако што изумео. Од тако вешта човека можемо се надати и другим кориснијим изналасцима те му и желимо добра успеха.

* * Читаоцима „Српског Пчелара“ препоручујемо пчеларске књиге, које се могу добити преко уредништва и то прва и друга година „Српског Пчелара“ у целини; Пчеларска библијотека од које је ових дана најновији свезак (5) изашао са насловом „Американка од Јована Живановића“ стаје 20 новч., затим брошира „Како се подиже рационално пчеларство у Троједници“ и друге пчеларске књиге.

* * Доносимо као књижевни оглас да излази у Заграбу лист „Привредник“. Овај лист најтоплије препоручујемо свима нашим читаоцима јер ће им бити од користи и поздрављамо га с најлепшим жељама.

Претплата, огласи, рекламирање, рукописи и све што се тиче уредништва шаље се уредништву „Српског Пчелара“ у Ср. Карловце.

Претплату за Србију прима Пчеларско-вођарска задруга у Београду.

Власници Јован Живановић и Иван Маширевић.

За огласе и објаве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова а за жиг сваки пут по 30 нов. — Неплаћена писма се не примају.

Рукописи се не враћају.

Штампа Српске Манастирске Штампарнице.